

8493

ARXIU DRAMÀTICH-MUSICAL

J. CORBERA SOLER

¡PER DOTZE DUROS!

JOGUINA CÒMICA EN UN ACTE Y EN PROSA

UNA PESETA

15

TIP. DE INGLADA Y PUJADAS - GUARDIA, 14
BARCELONA

¡PER DOTZE DUROS!

JOGUINA CÒMICA EN UN ACTE Y EN PROSA

ORIGINAL DE

J. CORBERA SOLER

ESTRENADA AB ÈXIT

en lo **TEATRO OLIMPO** la nit del 11 de Febrer de 1885, funció á benefici
del distingit galan jove D. JOAN OLIVA

Preu: 2 rals

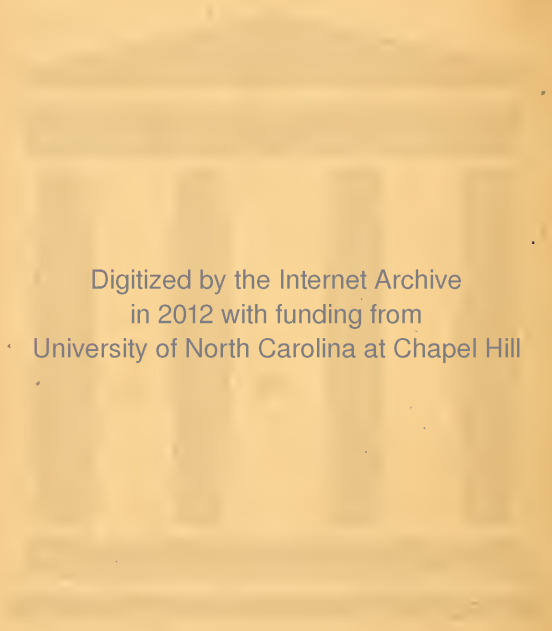

BARCELONA

—
ARXIU DRAMÀTICH - MUSICAL

BOTERS, 7 Y 9-4.º

1885

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

Agua, Sulfat y J. Maria

RECORT DE VOSTRE GERMÁ

J' AUTOR

REPARTIMENT

PERSONATJES

ACTORS

Pauleta, ...	D. ^a <i>Balbina Pi.</i>
Miquel.	D. <i>Joan Oliva.</i>
D. Joseph.	» <i>Joseph Solá.</i>
Antonet.	» <i>Anton Angel.</i>

Época actual.—L' acció 'l dematí.

NOTA

L' autor dóna las mes espresivas gracias á la **Sta. D.ª Elvira Musté** y á los **Srs. F. Pastor, J. Solá y E. Carreras**, per l' interés que 's prengueren en lo desempenyo dels seus respectius papers, en la representació particular que tingué lloch en lo **TEATRO JOVELLANOS** la nit del **29** de Janer; com aixis també als que hi prengueren part la nit del estreno.

La propietat d' aquesta obra pertany á son autor, qui perseguirá devant la ley al que la reimprimeixi ó traduesca sens lo seu permís.

'**ls únichs encarregats del cobro dels drets de propietat, son D. Angel Guix**, Director del **ARXIU DRAMÁTICH-MUSICAL** y sos corresponsals fora de Barcelona.

Queda fet lo depòsit que marea la ley.

ACTE ÚNICH

Sala mitjanament amoblada; á la dreta - foro - taula ab tapet ordinari, tinté y tot lo corresponent per escriurer; al meteix indret á una alsada regular, mirall penjat; palanganero y pintas; á la esquerra -foro- penjarrobas. Cadiras imitació á caoba; tauleta de cusir -baix esquerra- ab lo necessari.

ESCENA I.

Pauleta y Miquel

Ella cusint y ell en mànegas de camisa, aixugantse ab una toballola, com figurant que s' acaba de rentar. Anirà vestintse.

Pau. A mí, com vosté ja ho pot compendre, me sab molt greu tenir que parlarli d' aquestas cosas; pero vosté ja ho veu, que gracias á Deu no espas cap tonto; avuy dia no es com avans; tot ho apujan que sembla un quënto, 'ls mesos passan qu' una no se 'n adona y l' amo no s' enten de rahons, y á la plassa tot ho donan *toquem y toquem*. Vosté ja ho deu compendre!..

Miq. Oh, prou!

Pau. Jo, fent mils esforços, he arribat allá hont podia; vosté ja ho sab.

Miq. Oh, prou, prou!

Pau. Pero fillet, ve un dia que no 's pot tirar mes endevant y allavoras... Perqué no ho escriú á n' el seu pare?

Miq. No 'm creu!

Pau. Tal vegada si vosté li espliqués...

Miq. Ja 'm sab de memoria.

Pau. Donchs jo ja no se pas com arreglarho!..

Miq. ¡Ay Pauleta! Vosté ha sigut per mi una germana, mes qu' una germana, una mare, mes qu' una mare, una ávia; jo li aprecio, li agraeixo... li... no se pas com demostrarli lo molt, moltíssim que li estich reconegut. Dins del cor, en lo raconet hont descansan las imatjes d' aquells pe 'ls qui jo

donaría la sang, la existencia, vosté hi ocupa lo puesto mes elevat, lo lloch de preferencia. ¡Ay lo dia que jo puga tornarli favor per favor y sacrifici per sacrifici! Allavoras, será quan vosté podrá compendre del modo, de la mena de manera que sáben correspondre los que s' han detingut estudiant lo que 's mereix un bon comportament; de lo que 's fa digne la persona, que dich persona! lo ser angelical, que, com vosté desinteresadament, sens tenirhi cap mena d' obligació, tant y tant ha fet y fa per un fill del próxim. Créguim, Pauleta; estigui completament convensuda de que jo no dech per vici, no; aixó si que no; tocant á aquest punt, tinch la consciencia tan neta com las dependencias de la ermilla que porto.

Pau. No, si jo ja ho veig, pero...

Miq. La meva situació es mes negra qu' una nit de fosca; cada vegada que la recordo experimento una tristesa... mes... trista... Quant vosté 'm parla, que quasi sempre es de lo mateix... (*Moviment de Paula*) no, si te ralió de sobras; las sevas paraulas son ganivets esmolats de poch, que sembla que 's disputan per punxarme l' ánima! Aixó no es viure! Si las engunias creman, com sospito, dech tenir lo cor mes torrat qu' una fulla seca!..

Pau. Sí, pero també ves á qui vol donar la culpa?

Miq. La culpa? La culpa diu?.. ¡¡A la desgracia!!

Pau. Si, á la desgracia!

Miq. No, donchs diguemne sort.

Pau. Tant mateix si vosté volgués; si hagués portat un altre sistema de vida...

Miq. Encara 'm farà riure!

Pau. Sí, rigui, rigui.

Miq. Ara hi estava pensant. ¡Riure! demostració estranya, que de l' endemá de tréure 'm de la dida no se 'm ha ocorregut may més. Demánim llágrimas, y encara si tan m' apura, casi li diré que tampoch la puch servir. ¡N' he llansadas tantas! De resultas d' una pena vaig estar tres mesos y onze dias sens poguerlas estroncar!..

Pau. Alsa, alsa!

Miq. Aixó que no mes li esplico un cas... Sí, Pauleta, si; soch mes digne de llástima de lo que vosté creu; ni de dia ni de nit sossego; de dia, al sortir á la porta del carrer ja m' esparvero; tothom s' assembla y sempre se 'm figura sentir l' impresió d' uns dits que se 'm clavan á la espatlla. La única ventatje que 'm proporcionan aquets sustos, es que no espatllo gayres sabatas; si casi no toco á terra! De nit, horas sagradas destinadas al descans de cossos y ánimas, es quan fa la creixensa 'l meu sufrir; ni dormo, ni reposo; un insomni estrany s' apodera de mí, que ja li dich jo que 'm fa venire á la padrina. Sempre somnio lo mateix! Un quadro tétrich que posat en música faría bou efecte. Figuris un bosch ab uns arbres alts com un campanar, tots iguals; es fosch; entremitj d' un teixit de matas, un catre sense llansols, ni matelás, ni tela, y una forma humana vestidade blanch que treu tot just lo cap per entre las baranas: aquesta figura soch jo, que esporuguit contemplo la estranya professó d' uns tipos fréstechs, que cautelosament, y á la claror d'

una cerilla sembla que busquin cargols. ¡Sou inglesos! qu' habent perdut la pista de 'l del catre, seguint las instruccions d' una mala bruixa, ténen confiança de trobarlo allí. Figuris, si topan ab l' objecte! quan ja casi ho logran, quan ja veig perduda tota esperansa de salvació, una esplossió d' ayre comprimit, ab sonido de xisclet arriba en mon auxili; forta sensació 'm conmov; 'm desporto; lo catre ha adquirit de nou la tela, llansols y matelás, lo bosch s' ha convertit en habitació, y la professó de fantasmas, apagadas las candelas, van fonentse á poch á poch!

Pau. Ja! ja! ja! No te vosté malas fantasmas.

Miq. Calculi de des' que prenc'h lo determini de vestirme de quin color dech gastar l' humor!

Pau. Lo que gasta vosté es molta lletra menuda, pero á mi, sab? ja! ja!

Miq. No se 'n burli, no; que n' hi ha un feix de lo que 'm passa! Si no trobo una má salvadora que 'm trega d' aqueix fangueig, encare que sigui estirantme pels cabells, estich ben perdut, perdut del tot! Aquets martiris, jo crech que 'ls váren inventar per mi; pero si tot te recompensa com suposo, la má que jo desitjo dech trobarla de precis, no hi ha dupte. Vegi si es estrany, se 'm figura qu' ha d' esser una per l' estil d' aquesta.

(*Anant per agafarne una de Pauleta.*)

Pau. Y ara?

Miq. Ay Pauleta! jo 'm moriré! (*acabant de vestirse.*)

Pau. Sí, ja 'n fa la cara!

Miq. Me moriré espressament, de fástich, d' una cosa que no costi gayre.

Pau. Sí, sí, vegi si me 'n donará entenent.

Miq. Pero ben mirat, ves que li costaria d' estimarime!

Pau. Vagi! Vagi! ¿Ja hi tornem?...

Miq. Unicament d' aquesta manera tindria esperansa de salvarme del naufragi que m' espera per ofegarme com un bé!

Pau. Posis carbassas.

Miq. ¡Ingrata!

Pau. Vagi, vágisen á vendre pastillas y ungüents d' aquells de *círalo todo*; vegi si arreplega algun ignoscent...

Miq. ¡Mes qu' ingrata! (*Se 'n va.*)

ESCENA II.

Pauleta, á poch Antonet foro dreta

Ben mirat, he tret ben be la rifa al caure entremix d' aqueix parell de ximplés; es á dir ximplés, no ho se lo que son; l' un culpant á la desgracia, no 'm paga perque no pot, y l' altre ni menos 's pren la molestia de culpá á ningú, pero tampoch me paga. Encare d' en Miquel no 'm sàb tan greu, perque 's posa mes á la rabó, y si 'm queixo fins

m' escolta; l' altre, d' aquell si que u' hi ha un tip, si m' exclamo encara crida com si tingués rahó: sembla l' amo. Oh! y encara no ha vingut, may dorm; no se pas com s' ho arregla. 'L mal de tot es que jo soch massa bona, no goso, no goso y...

ESCENA III.

Dita y Antonet

- Ant.* Vosté si que no te por de lladres!
Pau. ¡Ola!
Ant. La porta d' aquesta casa no crech pas que 's queixi de que la molestan massa.
Pau. Perqué?
Ant. Perqué sempre observa la mateixa posició: de bat á bat. Si 's tractés únicament dels seus interessos se comprendria perfectament; pero aquí, hi perillan los del próxim.
Pau. ¡Uy! uy! uy! Que ve esmolat.
Ant. Es que per vosté totas las advertencias son pamplinas, y algun día...
Pau. Qué?
Ant. Res!
Pau. Enterada.
Ant. Es que jo conservo certs objectes que si me 'ls prenen li puch doná un que sentir.
Pau. No me 'n parli.
Ant. Y la faré agafar.
Pau. Calli, calli.
Ant. Y com á única responsable, acabaré 'ls días de la seva vida en una galera, y si tant m' hi empenyo fins puch fer que dongui un espectacle d' aquells, sab? (*Senyalant 'l coll*)
Pau. Vegi que jo no 'l fassi agafar á vosté.
Ant. Próbiho!
Pau. Be, be, Antonet; ja veurá, no 'n parlem mes; ja sab que vosté y jo...
Ant. Qué?
Pau. Res; val mes que calli.
Ant. Sí, ja fa be.
Pau. Mes valdria que procurés d' esmenarse, y treballant, correspondre ab lo que deu, ¡gandul!
Ant. Ara si que m' ha ferit en lo mes sensible! Miri Pauleta que d' un quant temps en aquesta part, se va prenent certas llibertats, que...
Pau. Qué vol dir? Acabí!
Ant. Que póden conduhir á un desenllás fatal! Sempre s' exclama y ataca ab unas indirectas, que sino que tinch la suficient sang freda per ferme cárrech de la situació y resignarme, algun dia abandonaria per sempre mes aquesta casa.

- Pau.* No hi ha por!
Ant. Com que n' está convenyuda, per aixó no s' esmera ab lo tracte. Pro de vegadas...
Pau. Sí, sí.
Ant. Las situaciones se van posant tibantas...
Pau. Oh, sí, sí...
Ant. Y quan menos s' espera, ¡pif!
Pau. ¡Tots morts!
Ant. Vosté vagi fent brometa!...
Pau. Sí, que vosté ja anirá vivint sobre la meva esquena.
Ant. Ja sab que prou pena 'n tinch.
Pau. Donchs perque no paga?
Ant. No 'm ve be.
Pau. Oh, ja, ja.
Ant. Necesito 'ls quartos per altres obligacions mes precisas.
Pau. Mes precisas?...
Ant. Sí, tñch de parar pis.
Pau. Que 'm vol fer la competencia?
Ant. No: 'm caso.
Pau. Ay! Desgraciada noya!
Ant. Mireu qu' es molt!!
Pau. Jo la conegués.
Ant. Ja me 'n guardaré jo prou; 'ls celos son terribles, y en una dona, quasi sempre degeneran en rabia, odi espantós, y ab aquestas circunstancias fora capás de tot, fins de mossegarla!
Pau. ¡¡ Antonet!!
Ant. És que jo 'l cor humá 'l conech de sobras, y se de la manera que 's déu...
Pau. Pero no de la manera que 's paga!
Ant. Tornemhi! Voldria tenir un rato de sort, per omplirla de moneda.
Pau. No ho fassi! (*ab mofa*)
Ant. Com vosté conegui.
Pau. Qu' en té poca de solta! (*se 'n va*)

ESCENA IV.

Antonet, á poch D. Joseph foro. dreta

Qualsevol que se l' escoltés á n' aqueixa dona, 's creuria que 's tracta d' una gran cosa. Fugiu, que l' arruino..! Total res. Oh, á mi 'm fa gracia, -¡páguim!- com si 'un hom' se 'trobés sempre disposat per certas satisfaccions; y després, si no ténen quartos, perquè 'u posan de casas de dispesas! Una casa d' aquestas, segons lo meu entendre, deuría ésser de refugi, d' amparo, l'ont no renyessen may per quedar á deure; are si que no té cap gracia; ¡de l' altre manera, fins me veuria capás d' un sacrifici. (*Pausa*)

Aqueixa bona senyora d' ensá del segou mes d' ésser jo á n' aquesta casa, que no 'm pot veurer; com que lo primer lo vaig pagar de cap á cap...!

ESCENA V.

Dit y D. Joseph

- Jos.* Dèu lo guard.
Ant. (*Sorprés*) Que Dèu lo guard!
Jos. Un jove que 's diu Miquel?
Ant. Miquel?
Jos. Si, Miquel; viu,..
Ant. Per ara si, gracias á Dèu!
Jos. Si viu aquí, pregunto!
Ant. Ah! si senyor, si. (*Alguna sombra de 'n Miquel!*)
Jos. Puch parlarhi?
Ant. Ara com ara, es bastant difícil.
Jos. Perqué?
Ant. Perque no li es.
Jos. Es fora? (*estranyat*)
Ant. Si senyor, sí.
Jos. ¡Bréto! (*per Miquel*). (*Ja sabrás qui es ton pare*).
Ant. Oh, si, es un pilló! (*Desenganyemlo*), es un perdulari; no cobraré pas; si jo fos de vosté, ja ho dexaria correr; al cap d' avall, també que 'n treurá? res, perdre temps, molestia, enrabiadas, y espatllar molt de calsat, resúmen: afegir á lo perdut.
Jos. (*Pero que s' empatolla?*)
Ant. Ab certa classe de tipos, un cop ja rebuda la desgracia lo mellor de tot es no recordársen mes, despreciarlos; moltas vegadas 'l despreci 'ls li fa mes mal qu' una garrotada. Potser que fent'ho aixís ne tregui alguna cosa; probiho; despreciil.
Jos. (*Aquest minyó somnia...*)
Ant. Jo ho aconcello á tothom.
Jos. (*O 'm pren per altre*)... Es á dir qu' es un perdut?
Ant. Ja ho pot ben creure!
Jos. Y vosté es un company seu?
Ant. Y me 'n alabo! pero 'l companyerisme no 'm fa mentír.
Jos. Y viuhen tots sols aquí?
Ant. Que, tots sols! ab la mestressa, que está per mereixer, es viuda, y además la seva mare, que ¡pobre! no 's mou del llit, no está bona; res, miserias, sab? 'ls pobres están de sort, si sembla...
Jos. Pero be, 's pot veure?
Ant. Quí, la mare?
Jos. Cóm la mare!
Ant. Ah, ja! La viuda.
Jos. D' en Miquel li parlo...
Ant. Ah, si, si, quan sigui aquí...
Jos. Tardará molt á venir?
Ant. Es difícil contestarli.
Jos. Tornaré mes tart.

- Ant.* Ca! no 's molesti.
Jos. Perqué?
Ant. Es fora de Barcelona.
Jos. Fora de Barcelona? (*ab recel*)
Ant. Si senyó, si; es... á... passar uns quants dias ab... la seva familia; desgracias, sab?
Jos. (Aquest xicot m' ha pres pel seu compte). Desgracias, eh?
Ant. Segons crech, lo seu pare que ¡pobre! ja porta 'ls últims elástichs, ha determinat morir-se.
Jos. (No li donaré jo mala mort). Gracias per las noticias.
Ant. Ab, disposi!
Jos. (D' aquí á un quart torno). Abúr. (*S' en va foro dreta*).
Ant. Que no s' hi cansi. (*Pausa*).

ESCENA VI.

Antonet, á poch Miquel foro dreta

Aquest home no m' agrada gayre! Tinch 'l pressentiment de que aquest home no m' agrada gens! Fa cara d' ésser dels impertinents, d' aquells que la tranquil·litat del pròxim no 'lsapura perturbarla; d' aquells que si jo manaba 'ls afusellaria de dos en dos ó per dotzenas. Plagas de la societat pacífica, que encara que no mes siga per aburrir á una víctima, no 'ls fa res pujar á un quint pis. No 'ls puch veure! 'Ls detesto, 'ls aborreixo!! Aaaaaay!! (*Se 'n vá.*)

ESCENA VII.

Miquel, desseguida Antonet 2.ª porta dreta

- Miq.* Uf! m' ofego... Antonet! Antonet! (*rápit*).
Ant. Voy! (*Dintre*).
Miq. Antonet!!
Ant. Dígali. (*sortint*)
Miq. Ascolta!
Ant. Ascolto.
Miq. Tens ocupació precisa?
Ant. Únicament posar l' espay entre la nit y 'l dia.
Miq. Ja dormirás mes tart. Necessito de tú.
Ant. Mana!
Miq. M' has de fer de padrí.
Ant. Fins si vols de pare y mare.
Miq. Veus aquí? (*Senyalant la galta*).
Ant. Sí. (*Acostantsi*).
Miq. Que observas?

- Ant.* Qu' estás molt groch!
Miq. No es aixó!
Ant. Si no t' esplicas...
Miq. Abreviém! Una má estrangera, ha tingut l' atreviment, la audacia, de posarse en contacte ab aqueixa galta...
Ant. Si? *(Sorprés).*
Miq. Sí.
Ant. Donchs gracias á la teva ausencia t' has estalviat que l' objecte *aplicadó* fos una canya americana.
Miq. Com s' entén?
Ant. Un compatriota del de la *má* que s' ha atrevit á violan 's 'l domicili.
Miq. No guanyaré per sustos! Be, ja m' ho contarás després; aqueix insult porta mes pressa.
Ant. Parla.
Miq. D. Marcelo...
Ant. 'L del *pagaré*?
Miq. Justos! M' espiaba; m' ha sortit de tras cantó...
Ant. ¡Cobart!
Miq. Y olvidant fins 'l respecte que l' home deu á l' home, ab honors de pescatera m' ha apedregat d' insults que 'l que feya menos mal era 'l d' estafa!
Ant. Oh!
Miq. Y á presencia d' un poble ávit de ficarse en vidas privadas, d' una bofetada sola, m' ha fet dar tres giravolts!...
Ant. Ah!
Miq. Aquí la guardo! Encara sento l' eco! No m' hi he vist. Febrós, cego, boig, instintivament buscant, he trobat... una targeta que tirantla á sos peus, de lluny, perque no 'm dediqués una repetició, he acompanyat ab las següents paraulas: Li enviaré 'ls *padrins*!
Ant. Bravo! Y ell que ha contestat?...
Miq. No he tingut temps d' averiguarho; en alas de la prudencia he abandonat lo fatal lloch de la tragedia. *(Pausa)*
Insult en vía pública! L' honor per terra!!
Ant. Encara aixó ray! La bofetada!!
Miq. Es escandalós!!
Ant. Es horrible!!
Miq. Es gran! *(Pausa).*
Ant. Aqueix home no pot viure! *(Resolt).*
Miq. Ell morís de repent!
Ant. T' estalviaria feyna...
Miq. Y sobre tot, s'hi veuria 'l bras de la Providencia!
Ant. Pero deu morir!
Miq. Oh, si, moriré, no ho duptis, y quan ja siga mort...
Ant. ¡Que Dèu l' hagi perdonat! *(Pausa).*
Miq. 'L duenyo de aqueixa má, de segur ignoraba que tocarne á mí, significa que s' está cansat de viure!
Ant. Ho sabrá per un altre vegada.
Miq. Es la quarta que rebo, y haig de evitar á tota costa que ho prengan per vici; que si á n' els seus antecessors los hi fet la gracia de perdonarlos, lo qu' es ell pagaré danys y perjudicis per tothom!
Ant. Tócala! *(Allargantli la má)*
Miq. Conto ab tu y ab en Joanet. *(Pausa).*

Ant. Per lo que vulgas ja ho sabs.

Miq. Gracias!

Ant. No hi ha de qué!

(Pausa).

Miq. Soch propietari... de la ofensa; tinch la elecció d' armas.
Jo estich pel sabre.

Ant. Vols dir?

Miq. Hi ha mes defensa, y ja sabs que jo per *sabllassos* soch un héroe.

Ant. Pero tria 'l mes llarch, no sigas tonto!

Miq. No 'n passis ánsia d' aixó!

ESCENA VIII.

Dits y Pauleta 2.ª porta dreta

Pau. M' alegre de trobarlos junts.

Ant. (Bó, l' estripa güentos, ja parlará de diners!

Miq. Tenim feyna, Pauleta...

Ant. Sí, tenim feyna...

Miq. Y no estém pas per sermons!

Ant. Res de sermons!

Miq. Se tracta de cosas sérias..!

Ant. Y tant sérias!

Pau. No parlaré de res de broma.

Miq. Pero dona, comprega...

Pau. Vull saber qué s' ha de fer!

Ant. Prenga paciència.

Miq. Sí, tinga paciència, dona.

Pau. Ni 'n tinch, ni 'n vull tenir! Que tanta cosa!

Ant. Tractem d' esplotá un negoci, y pagarém.

Miq. Vaya si pagarém!

Ant. Potser de sobras!

Pau. No, si no m' enganyan mes!

Ant. Cóm enganyarla!...

Miq. L' hem enganyada may?

Ant. Y ara Pauleta!

Miq. Lo dupte 'ns ofendria!

Ant. Ho pot ben creure!

Pau. Be, que no 'm prengan per ximple!

Miq. ¡Ximple!

Ant. ¡Per ximple diu!

Miq. 'Ls temperaments sensibles y delicats com son los nostres, son incapassos d' ofendre en lo mes mínim á ningú!

Ant. A ningú! ¡Vaya!

Miq. Figuris tractanse de vosté, qu' es per nosaltres l' angel de salvació!

Ant. Que 'ns fá de mare!

Miq. Qu' estém plenament convensuts que si 'ns renya, es purament per parlar d' alguna cosa!...

Ant. Que no li surt del cor!

- Miq.* Cá! Ni pensarhi!
Ant. Y nosaltres li agraphim...!
Miq. Ab tota l' ánima!
Pau. Que 'n son de comediants!
Ant. Aquestas surtidas, matan!
Miq. Pauleta, pot creure acluclada d' ulls qu' he fet jurament...
Ant. Sí, creguiho!
Miq. D' adorarla!
Ant. De ferla felis!
Miq. Oh si, paraula!
Pau. Ja no 'l crech de res á vosté.
Ant. Pero á mi sí.
Pau. Oy! Vaya un altre!
Miq. Dona, per l' amor de Dèu! No siga aixis, fássis cárrech!
Ant. Pósis sobre si, y escolti!
Pau. Que no escolto mes! y ara! que s' han figurat!... que 's creuhen que perquè soch dona y quasi desamparada han de ferne 'l bon Jesús de mi! Desd' avuy ja s' ha acabat donchs; ó 'm pagan ó tanco casa!
Ant. Vet' qui lo que sab dir! Aixó es abusar de la trista situació...
Miq. D' un ex-estudiant de lleys.
Ant. Y d' un cesant d' Aduanas. *(Pausa).*
Miq. En vigílias de que 'm matin y parlarme de dinérs!
Ant. Y jo haber de presenciarmo y sentir parlar de quãrtos!
Pau. De que 'l matin diu?
Ant. Res mes fácil, sí, Pauleta! (Ja s' amansa!)
Pau. Y qui es qu' ha de matarlo?
Miq. Tinch l' honor un xich confós...
Ant. Y ha de durlo á tréure tacas.
Miq. Y la taca 's renta ab sang, segons diuhen los qu' ho saben.
Pau. Calli! calli! *(Espantada).*
Miq. Be, tu arréglat; entretant vaig á recollir las armas. A can Joanet t' espero. *(Sen va, foro dreta.)*
Ant. Si, ves, ves, no passis aasia!

ESCENA IX.

Pauleta y Antonet

- Pau.* Be, pero espliquis; qu' es aixó de matár, de sang y tacas!
Ant. *(Arreglantse).* Sab lo qu' es aixó? Tragedias! ser massa bons; tenir massas consideracions, y no empendrer á garrotadas á tothom que s' ho mereixi; y son tants! De aquí endevant ja no respecto á ningú, ¡miserables! á qui 'm parli de *bestiesas* li respondré á tiros. ¡Canallas! 'L qu' es jo, mudo de génit desd' avuy; ja no vull ser mes un calsas. Aneu tenint contemplacions, y tingueu bonas paraulas perquè surti á lo mellor un beneyt que sense com va ni com costa vos saludi á bofetadas devant d' un públich. Ca! s' ha

acabat! — Bueno, á la tornada. Si no 'ns veyam mes, li encarrego que no plori; no 's trastorni sobre tot.

Pau. Home, expliquim qu' ha passat?

Ant. Ja ho trobará á n' els diaris.

ESCENA X.

Dits y D. Joseph foro dreta

Jos. Ja torno á sé' aquí.

Ant. Sí? Dons vegi, jo ara marxo. *(Se 'n vá foro dreta).*

Pau. (Ola! Qui deu ser?)

Jos. (Una *senyora!* Probém!) Que Dèu la guart!

Pau. Dèu lo guart!

Jos. Vosté no 'm coneix?

Pau. No ho crech.

Jos. Ja m' ho pensaba. Donchs permetim un moment!

Pau. Si vol seure!

Jos. Moltes gracias! Mes m' estimo parlar dret.

Pau. Com conegui.

Jos. Altrement, sápigam que fa mitj' hora qu' he vingut.

Pau. No sabia...

Jos. Y ara torno...

Pau. Ja.

Jos. Decidit á no mourem fins que logri 'l meu objecte. ¿Me compren?

Pau. -Ni una paraula. *(Estranyada).*

Jos. Bueno, ja m' explicaré. Jo tinch un fill!

Pau. No hi tinch res que dir.

Jos. Y esforsantme per ser un pare de bé, he lograt que 'l mi-nyó siga un subjecte de poch mes ó menos, un tronera, si, un pillet!

Pau. Ho sento!

Jos. Soch jo qui ho sento. Al gra. Lo noy, que ja es un home, ja 'l coneix vosté. *(Mirantla fit á fit).*

Pau. Pot ser.

Jos. Si que 'l coneix, per desgracia!

Pau. Per desgracia! Con s' enten?

Jos. Per desgracia! Ho repetéixo.

Pau. Vosté 's deu equivocar y...

Jos. Mes val que tinguem catxassa!

Pau. Pero si no se de qui 'm parla!

Jos. Li parlo d' un tal Miquel. Tampoch no m' enten encara?

Pau. D' en Miquel! y vosté potser es 'l pare... *(Sorpres).*

Jos. Si senyora, ja fa temps!

Pau. Si sabés quant me 'n alegro. *(Ab goig).*

Jos. De que se 'n alegra?

Pau. De que Dèu l' hagi portat...

Jos. Diguém bueno! Pues sabrá que soch un pare que fá ja un grapat de mesos que viu content y enganyat; que 'n fa al-

gun que ni se 'hont para ni per ahont navega, ni res; que trovant lo fil del quènto y seguintlo com he fet, he descubert cosas grossas de 'n Miquel, y de... Compren?

(*Senyalantla*).

Pau. Fassi 'l favor.

(*Ofesa*).

Jos. No s' espanti! Que recullint tots los drets que 'm couce-deix lo ser pare, vinch á toparla á vosté com á única responsable...!

Pau. Fassi 'l favor, repeteixo, ó deixaré d' ascoltarlo.

Jos. Be, d' aixó ja 'n parlarém! (*Cridant*)

Pau. Donchs miri de parlar ab cuydado y no cridi!

Jos. Com que 'm sobra la rahó, puch y vull y cridaré!

Pau. Pensi que jo soch á casa!

Jos. Hi tinch part de la familia, y també hi soch jo. Be ja veurá. Abreviém. Vinch á recullí 'l meu fill.

Pau. Digués á desempenyarlo!

Jos. Jo no desempenyo res! Ja 'm costa un ull de la cara per seguir carrera, y crech que encara ha de comensarla. Ja no soch cego, ja hi veig! y es vosté qui 'n te la culpa!

Pau. De qué tinch la culpa, ay! ay!

Jos. Entérise 'n si no ho sab! Ara expliqueuli de qué! S' ha acabat, senyora meva; avuy me l' emporto, ho sent? siga de grat ó per forsa. O vé ab mi tal com desitjo, ó que s' encomani á Deu y comensi á conformarse, pues l' enviaré un quant temps á *Fernando Pons*, ó á *Xina*, ó á ca 'n *Tunis*! 'L cas es que fassi un xiquet de broma com á recompensa. Enten?

Pau. Vosté es duenyo, mes...

Jos. Be, bueno, no vull que m' expliqui res. Faré lo que mellor me sembli.

Pau. (Vaya uns modos.) Be, donchs, torni quan hi siga.

Jos. Tant si hi es com si no hi es, jo no 'm inoch hasta que surti.

Pau. Pues esperi 'l. (*Anantsen*).

Jos. Com s' enten? Vosté no 's mou fins qu' ell vinga.

(*Aturan'la*).

Pau. Y ara? No 'n volia saber d' altre.

Jos. No m' ha de salvar vosté! Encara que soch de forç, no m' hi tracti. 'L tinch molt net! (*Per lo clatell*).

Pau. Be, que te de durár gayre?

Jos. Tant com vulgui, ja ho te entés.

Pau. Miri que crido!

Jos. Cridi. Ja pot cridar. No hi fa res.

Pau. Vamos, m' agrada pel gènit!

Jos. Me 'n alegre. Ab lo seu permís m' assento. (*Ho fá*).

Pau. Pero home, que no comprén...

Jos. No senyora, no entench res.

Pau. Fássis cárrech...

Jos. No 's mole-ti:

Pau. Be, acabém, que comensa á esser pesada aquesta broma. Si 'l vol esperar l' espera, ó si nó s' en va, corrent; ja faig prou de consentirho; mes no se veure 'l perquè tinch de ferli companyia, perquè no 'm puch moure!

Jos. Perqué á n' á mi no 'm convé. Que tantas satisfaccions!

Pau. Vegi com parla.

Jos. Ja ho sé.

- Pau.* Miri que mouré un escándol!
Jos. Bueno, jo li ajudaré
Pau. Y pujarán los velins!
Jos. Quants mes serém mes riurém. Ja m' agrada la brometa.
Pau. Vaja, endevant, no ho entench.
Jos. Oh si que costa d' entendre!...
Pau. Ara que hi penso; (*Recordant.*) 'n Miquel, será fácil que no torni; ho ha dit un company seu, aquell jove que sor-tia...
Jos. Be, si, bueno; vaya un altre.
Pau. Es ben cert. Fins hi ha perill que 'l matin!
Jos. Bueno. Ja l' enterrarém.
Pau. Ho pot creure. No l' enganyo!
Jos. Si, dona, si tot m' ho crech!
Pau. Potsé 's pensa que 's mentida!
Jos. Sab qué penso? Que vosté y 'n Miquel y companyía 's bus-caban feya temps, y s' han ben trobat!
Pau. Tornemhi!
Jos. Ja veurá, no m' amohini.
Pau. Donchs surti d' aquí!
Jos. Corrents! Ara hi pensaba.
Pau. Es qu' es molt!
Jos. Ja he trobat lo cau, no 'l deixo! Be m' ha costat prou de temps y molestias y pissetas, y disgustos!
Pau. Y á mi qué?
Jos. Donchs á mi sí.—Vol ferme 'l favor senyora de no parlar-me de res?
Pau. Insolent!
Jos. Ep, senyora, á poch á poch, ó seré jo qui esbaloti. Vosté en-cara no 'm coneix, ni tampoch sab ab qui tracta. Segui y calli.
Pau. Y qui es vosté per obligarme á que calli? Soch á casa meva!
Jos. Be; ja me l' ha oferta dos cops. Gracias dona!
Pau. O bé surt, ó crido «lladres». (*Decidida.*)
Jos. Ja pot cridar fins que 's cansi; encara 'm farà cremar!
Pau. Gracias á Deu! Crech que pujan. (*Escoltant.*)
Jos. Ho veu dona! Doncas ara, ja veurá; jo m' amago per sor-pendre 'l. Ahont vol que 'm fiqui, allá? (*Segona porta dreta*)
Pau. Aixó si que no ho consento!
Jos. Donchs m' hi fico, y muxeni, ó sabrá quantas fan setze.
Pau. Miri que...
Jos. Vejiam si sabrá callar! (*Ab imperi.*)
(*Se 'n vá segona porta dreta.*)

ESCENA XI.

Pauleta, Miquel y Antonet foro dreta

- Ant.* Ja t' ho deya que no hi fora. (*Sortint conversant.*)
Miq. No ho haguera cregut may... ¡Cobart!
Ant. Be, be, no t' hi amohinis, potser t' hauria tocat rebre.

- Miq.* Mes m' ha ferit de aques modo.
Ant. Be, son feridas morals, y d' aquestas, créume, riute 'n.
Pau. No l' han mort? (*Per Miquel*). (*Satisfeta*).
Miq. No ha pogut ser. Miserable!
Ant. Jo de tú no 'l pagaría.
Miq. Si, pagarlo! Ja ha cobrat!
Ant. 'L que 's á mi, ja 'm valdrá per experiència!
Miq. Figúrat á mi que tal. (*Pausa*).
Ant. Que 'n farém de las espasas?
Miq. Guardemlas, ja servirán per un ó altre.
Ant. Oh, si, si, d' aquí endevant matarho tot.
Miq. Ja ho veu Pauleta, tot nos surt de cap-per-vall.
Pau. A mí si que 'm diuhen *Llucia*. (*No comprenent*).
Jos. Y á mi donchs, com me dirán? (*Surtin segona porta dreta*).

ESCENA ÚLTIMA.

Dits y D. Joseph 2.ª porta dreta

- Ant.* Batúa! L' inglés que 't deya! (*Baixa á Miq.*)
Miq. ¡¡ Santa Bárbara !!
Ant. Nos ha agafat de sorpresa.
Miq. (Ara si que m' ha atrapat!) (*Rapidés.*)
Ant. Despátxal á bastonadas, á cops de sabre, desafia 'l!
Miq. Calla ximple qu' es lo pare!
Ant. ¡¡ Ton pare !! (*sorprés*) (*Pausa*)
Jos. S' heu quedat tots muts?
Miq. Jo, pare...
Ant. Quin bunyol!
Jos. (*A Antonet.*) Ja ho veu, jove: so aquell pobre que ja du' ls últims elástichs, que s' está morint; no sab?
Ant. Ja veurá, com no pensaba...
Miq. Pare, jo...
Jos. Calla tu, ni una paraula!
Miq. Home potser si m' esplico...
Ant. Si que s' espliqui, qui sab...
Jos. A vosté no li demanan.
Ant. Oh, ja! ja! sino que...
Jos. Prou! Tinch motius sobrats y grans per obrar d' un altre modo, fins per trencarte las camas, per brétol, per infame y per mal fill! de sobra ho sabs! Mes com que ni aixó mereixes, no' m vull perdre per tu, que ó si no...
Ant. Be, no; no' ho fassi!...
Jos. No fassi 'l bestia vosté, ximple!
Ant. (*ab mofa*) Gracias.
Jos. (*cremat*) Per servirlo.
Miq. (*suplicant*) No digas res, Antonet.
Jos. Y tu vejas d' escoltarme, ó aixó acaba malament.
Pau. Be, vejам, expliquis, diga!
Jos. Vosté també! Que callem! ja li tocará la tanda.
Pau. Jo? ja he acabat!
Jos. Amen!! ja veurás, (*á Miquel*) no res d' historias; se com

estás, lo qu' has fet, lo que dius y lo que pensas; única-
ment te diré que fa trent' anys que rasco barbas com' tu
sabs y jo també; qu' he treballat com un negre perque po-
guesses ser home; que tú aconcellat ó sense, ho has fet al
inrevés: no so jo qui 'n te la culpa; no la vull, ni es meva
entens? Tot ve un dia que s' acaba, ja ha arribat lo teu
també. Ab aixó, tú dirás qué determinas: decideixte á ser
barbé, ó 't faré ficar á presiri!

Miq. (Confós.) Pare!

Ant. Bomba!

Miq. Pot comprendre que jo també desitjaba que molt aviat s'
acabés; de ma conducta no culpi á ningú per res.

Jos. (Ab odi.) Aquesta dona!...

Miq. Es un ángel..!

Jos. Si, bufadó!

Ant. Ja ho pot creure.

Miq. No es ella qui' n te la culpa; m' ha aconcellat pel mel be;
han sigut altres cosetas que ja las sabrá á son temps.

Jos. Be, aclarím, qué determinas?

Miq. Que me 'n aniré ab vosté...

Jos. Donchs en marxa!

Miq. Després de poguer cumplir una promesa qu' he fet.

Jos. No surtis ab tonterías!

Miq. Son formalitats; 's tracta de que tinch empenyada paraula
de casament...

Jos. Tú casarte!!!

Miq. Ab la senyora Pauleta.

Pau. ¡Y are, qué diu!

Miq. Dexi fer! (No deixant qu' ella parli.)

Jos. Impossible!

Miq. No segueixo!

Jos. Com!

Miq. Que d' aquí no 'm moch!

Ant. Ben fet.

Jos. Cuidis de vosté, trapella!

Ant. Ja van dugas, senyor meu! y miris que no tolero...

Jos. L' deixo está per lo qu' es.

Pau. No, Miquel, no gasti bromas. (Per lo del casament.)

Miq. Bromas? De que? Com s' enten?

Jos. Miquel, Miquel, no m' exaltis; no 'm fassis surtí de test,
perqué so capás... No ho se de que so capás!

Ant. Y home, fassi un arreglo.

Miq. Ves que li costa! no li dich que desseguida, pero...

Jos. (Resolt.) Que ho vols tú? Per tú farás. Advertint que jo 'l
sí no 't donaré fins que ta conducta siga la d' un home ben
complert. Quant mereixis entrá al Gremi, jo 't daré 'l con-
sentiment perque la fassis *barbera*, si es qu' es digne com
diheu!

Miq. Si, senyór, mereix ser reina!

Ant. Y Papa! tot s' ho mereix!

Jos. Be, si, bueno!

Miq. Ja ho sent Pauleta!

Pau. Y ara ! ves quin paper que 'm fa fer! (Baixant lo cap.)

Miq. Que vol dir que 'm desprecia? (Ab mimo.)

Pau. Jo no dich aixó, Miquel!

- Miq.* Ja feya temps que volia...
Ant. Si, pero callava y sofria! Jo si, que quedo distret, y també sofreixo y callo!
- Miq.* Pare, posats á fer arreglos, arreglembo tot.
Jos. Be, be, no 'm vingas ab mes comedias; enllesteixte, y jau! marxem! ja tinch lo cap com un bombo. A Banyolas falta gent!
- Miq.* Sacrifiquis un moment. Aquest, qu' es un altre jo, qu' hem viscut com á germaas, estiina á una noya...
Jos. Be, y á mí qué se me 'n dona?
Miq. Home, res; fémlí un favor. 'L seu *sogre* s' hi oposa fins que hi hagi alguna persona de respecte que 's presenti.
Jos. Y ara vols que jo me 'n vagi á demanarli la dona?
Miq. Aixó mateix.
Jos. No 'n volia saber d' altre! Que 't pensas que no estich bo?
Miq. Ell farà bondat, 'm consta. 'L farà quedar com cal.
Ant. Home, fassiu, ó si no... (*Ab tó d' amenassa.*)
Jos. Qué? (*Picat.*)
Ant. O si no 'm conformaré!
Jos. Concedit; tot lo que vulgas. No puch ser padrí á ningú? (*Ab sorna.*) Vaja demaneu, que tanco.
- Miq.* Gracias, pare.
Ant. Deu li fassi trobar un décim que tregui la grossa!
Jos. Bueno, vaja... (*Impacient.*)
Ant. (*Carmeta de mas entranyas!*) Demá ja trevallaré.
Pau. Aixís siga!
Jos. Au, en marxa!
Miq. No deu pas venir d' un dia.
Jos. Si, que ve d' un dia.
Miq. Be, ja marxarém demá.
Pau. Home, quedís!
Ant. Recordi que m' ha promés...
Jos. Si, home, si; ja me 'n recordo.
Ant. No, no li deya per res. Ja li agradará conéixela, es molt maca, es rossa, es... (*Mimosa.*)
Pau. Oy que 's quedará?
Ant. Si, home, se 'l tractará com si fós de la familia.
Jos. Soch ben vostre! disposeu!
Ant. Ah, vull fer de testimoni; (*A Pauleta*) y que li fará un regalo que se 'n parlará.
Jos. (*Si, miseria y companyia!*)
Miq. Ay! are qu' hi penso!
Tots. ¿Qué?...
Miq. Dispensin l' atreviment. (*Al publich*)
Mentres la boda es projecte
si saben algun subjecte
dels que pagan y decent...
ja veurán, 'l meu objecte
es qu' ella no passi apuros,
y 'ls agrahiré ab eccés
que n' atrassin dos ó tres;
ja veuhen, **PER DOTZE DUROS!**
¡per dotse duros al mes!

1885